ՊԵԳԱՍԵԱՆ

ԹՌՉՆԻԿ

ՕՐԱԳԻՐ ՀՆԳԵՏԱՍԱՆՕՐԵԱՅ

Կը հրատարակուի ամեն ամսոյ 8ին եւ 22ին։ — Վեցամսեայ շրջանին գինն է մէկ արծաթ Մեճիտ կանխիկ։ — Յառաջիկային շրջանին սկիզբէն կընդունուին։ —Դուրս երթալիք օրագրաց ծանրը առնողին վրայ է։ — Խմբագրին վերաբերեալ նամակ կամ գրութիւն պէտք է ուղղել Մեծ Նոր խանի վերի դուռը Թիւ 2։ —Անվճար նամակ կամ ծրար չընդունուիր։

1864 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 8 | Բ· ՇՐՋԱՆ ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ | Թիւ 21

Ա Զ Դ

Թռչնիկի ներկայ թիւերէն՝ երկրորդ շրջանին 9րդ թիւը ըլլալը մեր արդոյ ընթերցողաց յիշեցընելով կը խնդրեմք որ իրենց բաժանորդագրութիւնները վճարել բարեհաճին։

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

Շատ ղջայինք մեր նախընթաց թռուցին միջոցաւ Օ. միւռնիոյ նկատմամբ հրատարակուած յօդուածին շրթնախոսին եւ վերջ ըսելնուս, որովհետեւ Ընչաղոյսը իւր 734րդ թռուցիկը կըսփռէ զմեզ կրկին անգամ գրչնիս ձեռք առնել։

Ընչաղոյսի խմբագիրը պատրուակի տակ պատկեր մը կը ներկայացընէ· այս պատկերը ո՛չ երբեւիցէ Ռաֆայելին նկարագրութիւնն է, եւ ոչ ալ ուրիշ պատկերհաններու վարպետութիւններովը ստեղծուած նոր գիւտ մը· այլ միայն «գէշ Ընչաղոյսի» մը նոր գեղեցիկ անուն է ասի· ըստ անուան՝ յաղողակ բաղդի մը հակրութենէն զուրկ մնացող Ընչաղոյս մը· Ընչաղոյս մը, որ փոխանակ գիշերային մրցումէն ետքը առաւօտեան ախոյեան մը հանդիսանալու եւ բնութեան գեղազուարճ տեսարաններուն վերայ լոյս տարածելու, ինքը լոյսէն խոյս կու տայ եւ խաւարի մէջ կը չքնի· այլ սակայն՝ իրեն նման ընկերի մըն ալ կը կարօտի որ ձեռք ձեռքի տալով վերար պըտրտցընեն· Ընչաղոյսը անանկ մէկու մը պատկերը կը ներկայացընէ, որ արտաքին տեսութեամբ իւր եւ անոր մէջ վիճակ կան, բայց եւ այնպէս ներքին համոզմամբ երկուքին ալ պատկերը մի եւ նոյնն է, ինչպէս հայր եւ որդի, կամ խորհող եւ գործող· Խորհողը Ընչաղոյսն է, իսկ գործողը Զիվիճկի տէր Յովհաննէսը· Ընչաղոյսը կատիպ ըզմեզ, որ այս գայթակղեցուցիչ քահանային անունը միշտ յիշենք· յիշենք՝ բայց չպաշտենք, այլ իւր վատ ընթացքը պարսաւենք· Իզմիրի քահանայական դասը զայն չատագովելու ոչ անմեղ տղեկի մը կերպարանք տուեր է անոր, չեսեմք հրեշտակի —թէեւ հրեշտակներն ալ իրենց նման, սակայն տարօրինակ գործող խումբ մը ունին —· Ալ զարմանամք թէ ի՞նչ առիթկար, միթէ քահանաներ պիտի ըլլային զտէր Յովհաննէս արդարացնողը· քա՛ւ լեցի· սակայն եթէ այնպէս ալ ըլլար, առանց խորհուրդի եւ առանց քահանայից դասուն մեծագոյն մասին, միայն տէր Յովհաննիսի համախոհ մէկ քանի քահանայից Ընչաղոյսի առեանը ներկայանալով եւ բազում կաղկանձմանէ ետքը ստորագրութիւն տալով երբէք չեն կարող զտէր Յովհաննէս պաշտօնէն եւ պաշտօնէն հանդիսացընել հասարակութեան· Տէր Յովհաննէսը այն առեն կարդարանար միայն, երբ Ա. Էմմանի ամբաստանութիւնները զտէր Յակոբ դատապարտէին· սակայն ժողովուրդը նոյն ամբաստանութիւնները չ՚ոչ մը համարելուն, Տ· Յովհաննէսը իւր աջակիցներովը միշտ յանցաւոր է, եւ եղբայր Ընչաղոյս զանի արդարացնելու համար՝ի գուր տեղը

կը տանջէ իւր միտքը։ Պ. Ըշըլեանը՝ քալա՛ պէտք եանձն կառնու եւ կը հրատարակէ նամակ մը Հոհաննէսէ պատէն իբր ուռած է ըսելով. սակայն մեր դիտցածը, նոյն նամակը միմիայն Տէօփճեան թեղադրութեամբը հրատարակուած է, թէեւ զանի վանականուն ստորագրող երկու քահանաներ ալ կան. այո՛ վանականուն կըսեմք, քանզի եթէ չստորագրէին այս երկու քահանաները, մէկը պիտի պարտաւորէր պոլոյ պատրիկին ունեցած պարտքը անմիջապէս վճարել. իսկ միւսը նոյն ժամային ինքզինքը Ֆէնէլի ձիու մը վրայ գտնելով աչքը Ամէլէմէն պիտի բանար. չը մոռնանք ըսելու որ ուրիշ քահանայի մը ստորագրութիւնն ալ փոխանորդաբար ուրիշի մը ձեռօք գրուեր է։ Կը զարմանանք եւ կուզեմք իմանալ թէ արդեօք Ըշըլեանոյ քահանայից դաս ըսածը ո՞րն է. եւ թէ այն երկու քահանաները եթէ իրենց ստորագրութիւնները չեսս կոչելու ըլլան, Ըշըլեանը ի՞նչ խեղճ վիճակի մը պիտի ենթակայանայ, չէ՞ մի որ Տէօքմէճիին հետ ինքը միայն պիտի մնան. Ըշըլեանը հրատարակած նամակին ոտքը չը հեպե-ին սպոռթըրութ ըսելով քահանայից անուններուն կը պարտըկէ նամակին ծանր կերպարանք մը տալու մտքով. բայց մենք կը խնդրեմք իրմէն, որ այն նամակին ստորագրութիւնները հրապարակ գայնէ. ահա՛ ուրեսուն (կամ աւելի եւս) սարեկան խելք մը, որ հաստատակութիւնը խաբել կուզէ, եւ հաւատացընելու համար ինք ալ սուտ վկայութիւն ընել չանձն կառնու։

Բայց ինչ որ ալ ընելու ըլլայ Ըշըլեանը, չը կրնար տէր Յովհաննէս ինքզինքը արդարացընել, եւ մենք կիմացընեմք իրեն, որ առայժմ Մանչէսթր երթալու որոշումը մէկ քանի օր ետքի ձգելով ապահ Թռչնիկի յաջորդ թուոյն. և Սպարթալեան տիկնոջ յուղարկաւորութեան հանդիսին մէջ ըրած խոյապաւոյթնուն նկարագրութիւնը կարդալով, իւր ի՛նչ ստոյգնուն անձ մը ըլլալը ինք եւ հաստատակութիւնը իմանալէն ետքը ձանապարհորդէ, ուր որ կուզէ կամ ուր որ կընդունին զինքը։

Գիտեմ, որ այս տեղ մեր հետաքրքիր ընթերցողները պիտի հարցընեն թէ տէր Յակոբի խնդիրն ի՞նչպէս եղաւ . . .

Տէր Յակոբ տակաւին իւր պաշտօնէն հրաժարուած կը մնայ. հաստատակութեան ողջամիտ մասը տեսնելով Տէր Յակոբի խղճուկ թեամբ ապրիլը՝ 160 ստորագրութեամբ բողոքագիրը* մը Թաղական խորհրդոյն ներկայացընելով կը խնդրեն որ յատուկ նիստ մը ընելով Տէր Յակոբի խնդիրը քննուի եւ պետք եղածը տնօրինուի. Թաղական խորհուրդը իւր անտարբերութիւնը կը շարունակէ, ժողովուրդը չորս անգամ պատգամաւորներ կը խրկէ Թաղական խորհրդոյն եւ յատուկ նիստ մը խնդրելէն ետքը, որոշելիք օրերնին գրաւոր կերպիւ իմանալ կուզէ Թաղական խորհուրդեն. ժողովուրդը ասկէ չորս անգամին ալ գոհացուցիչ պատասխան մը չառնելուն համար ստիպուեր է Թաղական խորհրդոյ ներկայացուցած երրորդ խնդրագրոյն հետ աղերսագիր** մը տալ Վ. սեմ Աուսակալին, եւ Պոռվորութենէն ու Ըզէն ոչ յանկնուած գործը կրկին անգամ Ըզէն ու Պոռվորութեան պրծընել, եւ անոր անաչառ քննութեանը եւ տնօրէնութեանը չանձնել։

Ասածնուս նայելով անցեալ շաբաթ երկրորդ աղերսագիրը մըն ալ տրուեր է։

Կը վերջացընեմք խօսքերնիս, Օշիւռնիոյ Թաղական խորհրդոյն ու առաջնորդական վոխանորդին ըսելքնիս եւ Ըշըլեանոյ վերջին թըւով հրատարակած մէկ նամակին պատասխանելիս յաջորդ թուերնուս թողլով։

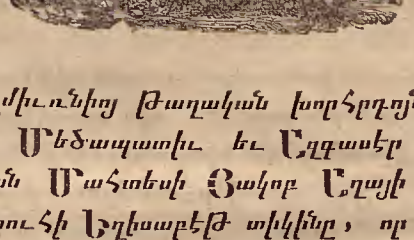

Օշիւռնիոյ Թաղական խորհրդոյն ատենապետ Մեծապատիւ եւ Ընդհասէր Սպարթալեան Մահտեսի Յակոբ Ըղայի լծակից համեստուհի Ընկերքերի տիկինը, որ բաւական ատենէ յետէ սաստիկ ջղային տկարութեան

---

* Թաղական խորհրդոյ տրուած բողոքագրոյն եւ պատգամաւորաց ներկայացուցած 4 խնդրագրերուն պատճէնները աւելորդ կը համարիմք հրատարակել։

** Այս աղերսագրոյն պատճէնը, ուզողը կրնայ տեսնել Մեծապատիւ հայոց պատուական լրագրոյն 565 երրորդ թուոյն մէջ։

մը ենթակայ եղած էր, ապաքինութիւն մը գտնելու յուսով Եւրոպիոյ Խարձրահամբաւ բժշկայ խնամոցը յանձնուելու նպատակաւ Փարիզ ճանապարհորդած առեն իւր հիւանդութիւնը աւելի եւս ծանրանալով· վերջապես Սափոլիի նահանգիսան երկու ժամ միացած իւր մահկանացուն կը կնքէ 'ի հասակի 34 ամաց· 'ի սուգ յանմխիթար համակելով իւր սիրելի ընտանիքն եւ համայն ազգականները: Հանգուցեալին մարմինը զմեսեալ օգոստոս 29 ին Օ. միւռնիա կը հասնի, եւ հետեւեալ օրը, գրեթէ տակաւին նմանը չը տեսնուած շքեղ եւ փառաւոր կերպիւ յուղարկաւորութեան հանդէսը կը կատարուի 'ի պատիւ բարեպաշտուհի ննջեցեալին եւ իւր Հղնիւ զաւակներուն:

ԿՈՒՏԻՆԱՅՈՒ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ ԲԱՐԲԱՆՋԱՆՔՆԵՐԸ

Հայոց Առաջնորդներ· ամենուգ վրայ ալ կուզեմ գարձնել աչքերս հաստատ հարցմամբ մը, թէ ո՞վ է Հայուն բարոյականութեանը պատասխանատուն· այս բառերուն մէջ վիհեր կան, եւ վիհերուն մէջ շահերով պարսող Առաջնորդ մը տակաւին չունեցանք· ասիկայ ճշմարտութիւն մըն է, որովհետեւ Հայութեան բարոյականութիւնը օր օրի եղծուելու վրայ է: Եթէ խմբագիր մը Հայ առաջնորդի մը անվայել ընթացքները երեւան հանելով զանի ամբաստանէ, Առաջնորդը իրաւունք չունի որ մարդօրէն բողոքելով ինքզինքը արդարացնել ջանալու· խօսքերնիս Մարկոսի Պիրակոսի հետ չէ, այլ անոնց պաշտօնին հետ, որուն արժէքը ձանչցող մը թո՛ղ նախ իւր խաւարին փարատումը ցրցունէ կամ խաւարը լուսատու կանթեղներու զոհէ, եւ այնուհետեւ բողոքէ խմբագրի մը դէմ, եւ խմբագրի մը ճշմարիտ առաքելութիւնները տպաւորական յօդուածէ կոչելու յանդգնի·

Ազգայը հավատիսի Ընդդէմ խմբագիրը Հէօթահեայու առաջնորդը վատահամբաւեր է· Ս· Առաջնորդը ոխակալութեան պատուղ է կըսէ եւ դատ կը պահանջէ·

Խմբագիր մը չունի անանկ մարգարէական ոգի մը, որով առաջնորդներուն գաղտնիքները իմանայ, սակայն իւր գրուածները կը հիմնէ թղթակիցներուն զեկուցմանը վրայ, թղթակիցներու կըսեմ, եւ արդէն ասոնք ալ ուխտեալ են եւ բնաւ սասխօսելու առիթ մը չունին, որովհետեւ յայտնուած է ամենուն ալ ամեն կերպ առարկաներու պատասխանատուութիւնը:

Հէօթահեայու Առաջնորդը թղթակիցներու նկատմամբ ալ դատ մը պահանջելու իրաւունքը չունի· Ազգային պահանջմունքները բարձր, բայց կարեւոր պահանջ մը ընեմ, թէ Ս· Առաջնորդը տակաւին ի՞նչ ազգօգուտ գործ մը տեսած է· իւր թեմին բարոյական եւ մտաւորական հիմերը քայքայուած չե՞ն· կարծեմ են՝ եւ պատասխանատուն առաջնորդն է եւ ո՛չ ոք· իւր շրջական կը կազմեն բազմաթիւ Հայադիք, ու ինքը մտնաւորներու գործով միայն կզբաղի միապետական ոգւով մը· սակայն ազգի մը բարոյականութեան նկատմամբ հանդիստ կեանքն է իւր երանութիւնը·

Ս· Առաջնորդը՝ ըստ իւր խոստման, մեծ ծառայութիւն ըրած է, քաղաքականէ ես պապականէ վատակելով· ասիկայ գովելի ճարտարութիւն մը չէ՛, այլ պարտաւորութիւն մը·

Եթէ Ազգային խմբագիրը կը հառաչէ Ազգի մը բարօրութեանը համար, դիւցազնութիւն է ուրեմն անոր ձայնակցիլը· սակայն ոխակալութեան ոգւով զայն դատապարտելու Ս· Եպիսկոպոսին յօդուածը կը վկայէ անվայել կէրպ մը ընդհատէ·

Ի՞նչ ոգւով Սրբազան Առաջնորդը «Փանոսեան Պարապետ ազան, որ երբեմն Միհնա Տիի խմբագիրն էր» ըսելով Ազգային հին անունը կը յիշէ· կուզենք որ բացատրէ· Մենք այսչափ մը կըսենք, թէ Միհնաթին բանտարկուեցաւ միայն, եւ ո՛չ թէ դատապարտուեցաւ· ուրեմն թող առաջնորդն ալ չը յուսայ ու իր մանկութեամբը անիկայ կը դատապարտուի· որովհետեւ անոր գրուածքները ազգին բարոյական վիրկութեանը վրայ կը հիմնըվին· եւ կառավարութիւններն անգամ համոզուած են թէ մարդկային սեռին կործանման պատճառը կղերներուն մէջէն մաս մըն է·

Ս· Առաջնորդը իւր կաթնեալ ոսկեն էջտուած կը պահանջէ եւ խմբագիրն ալ չմտածելու կը խոստանայ պատասխանելու համար· խմբագիրը զայն կը դատապարտէ իբրեւ ցանկալիս հանրութեան վնասակար· իսկ ինքը Քրիստոնէութեան աւանդութիւնը ոտնահարելով ոսկե կարծէ իւր դէմը

ելլողները. Քրիստոսի հետեւող առաջնորդի մը համար պակասութիւն չէ՞ երբ հայհոյանք կընէ եւ իւր բոլոր գրութեանը մէջ կիրք եւ կըշտամբական ոգի կը ներկայացնէ. մենք ալ իրմէն առաքինական սկզբունք կը պահանջենք, որ բոլորովին զուրկ է անկէ. եւ ասոր ապացոյցը՝ իւր գեմին ներկայ տգիտութիւնը եւ ճնշեալ ոգին.

Քէօթահեայու Ս. Առաջնորդը կրկնաօճ ըլլալուն համար, իրաւունք չունի Ա՛պագան անոր դեմ խօսելու .... կրկնաօճ անոր համար կըսեմք, որ երկու անգամ օծուած է. այսինքն աշխարհականէ մը դրօշմուած, իսկ հոգեւորականէ մը եպիսկոպոս ձեռնադրուած. — Ինսկիւատարու Եէնի — մահալլեսի դեպքը կը յիշեմ հայր Սրբազա՛ն!.!.! Ալէքսան ժամկոչին ձեղ ընծայած ապտակները — պատճա՛ռը — է՛, չէ. ձեմ ուզեր պատմել՝ ի նախատինս Ազգութեան ... խիղճս կը խոցէ ... Քէօթահեայու մէջ ալ ձեմ կրնար չը կասկածիլ Սրբազանին վրայ ... Ազգ մը՝ ի բարոյականութիւն հորդելու համար բարոյականութեան վրայ բնաւ դաղափար մը չունեցողները ընտրուած են ... վայ Ազգերնուս. ի՛նչ վախճան պիտի ունենայ.

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Ցատկութիւն եւ նպատակ սիրահարութեան եւ ամուսնութեան.

Ա.

ԱՄՈՒՍՆԱՆԱԼԸ ՊԱՐՏԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ Է

(Տես թիւ 19)

Յետին աստիճանի աղքատութիւնն ալ կըսնայ ուշ ամուսնութիւնը ներելի ընել, բայց ոչ լոկ աղքատութիւնը. ըստ որում երբ երկու կողմանէ ամուսնացողք ամեն կերպով մէկզմէկու հետ կը վիճանան, աղքատութիւնը զանոնք թշուառ չընելէն ի զատ, կրնան շատ ալ երջանիկ ըլլալ. երեւելի գրագէտ մը առանց ամենայնիւն կարասի մը ունենալու իրեն վիճակից օրիորդի մը հետ ամուսնացաւ եւ երջանիկ կեանք մը անցուց. այլ եւ կին չէ թէ միայն ամեն կողմանէ մէկզմէկու յարմար էին, այլ իրենց վիճակէն ալ գոհ.

Ձեմ վարանիր ասա՝ իրական կամ կարծեցեալ ձեւերու վրայ բացատրութիւն տալու. որոնք ամուսնական հին եղանակներու տեղ անցած են, այլ անոնց վրայ՝ որոնք մարդկային պարզմտութենէն կամ վրիպումներէն յառաջացեալ են, որոնք նախախնամութեան նպատակին չեն պատասխաներ.

Ամուսնութիւնը միայուն եւ կարեւոր ընելու համար, պարտաւորութեան տեղ դնելու է զանի առանց վախճատի.

Ահա որ կուզէ հնազանդիլ Աստուծոյ եւ ծառայել մարդկային ազգին, պարտ է ամուսնանալ.

Ամուսնական խնդիրը այս ձշմարիտ տեսութեամբ առնելով, մտադրութեան արժանի կերպարանք մը կառնու, ինչպէս որ արժան ալ է.

Ամուսնութիւնը ինչպէս իւր շուքերը՝ նոյնպէս ալ իւր լոյսերը ունի. եւ թէպէտ առջինէն բոլորովին ազատ չէ, սակայն վերջինը մեծագոյն մասամբ կը պարունակէ. եւ ինչո՞ւ այսպէս չը պիտի ըլլայ. Աստուած ամեն ուրիշ պարտաւորութեանց հետ հաձութիւններ ալ կու տայ. արդ՝ ամուսնութեան մէջ ինչո՞ւ այնպէս չըլլայ.

Ինչպէս որ շատ ուրիշ խնդիրներու մէջ, նոյնպէս ալ եթէ այս խնդրոյն մէջ անկեղծաբար քննութեան ելլենք, տարակոյս չունինք որ պիտի առաջնորդուինք ձշմարիտ վախճանին եւ մեր պարտաւորութեան օրինաւոր կատարման.

Ամուսնութեան մէջ բնականաբար տհաձելի բան մը չկայ. այս պարտաւորութեան մէջ եղած ամեն ապերջանկացուցիչ դէպքերը երկինքէն չեն ամենեւին. վասն զի երկինքին օրէնքը այս մասին ձգողութեան եւ փաւորութեան օրէնքն է.

Ով որ կողակից մը չի կրնար սիրել, նա չի կրնար սիրել եւ զԱստուած եւ իւր ընկերները.

Սամաթիոյ ժողովրդեան կողմէն, Կրօնական ժողովին առաջարկութիւն մը:

Ալ խնդրեմք Արծնական ժողովէն, որ պատուիրէ Առաքել վարդապետին ալ այսու հետեւ չերթեւեկել իւր ստէպ յաձախած մէկ տունը, չենք գիտեր թէ վարդապետ մը ի՛նչ համարձակութեամբ կրնայ մտնել երթալ իրեն անծանօթ ընտանիքի մը տունը. ալ մեզ թաղեցւոցս

անմոռնալի է յիշեալ վարդապետին բռնած ֆրիվոլեցի ընթացքները. եւ ներկայ աղտաբարուքիւննիս առաջին եւ վերջին ըլլալով, եւ թէ Ալթնական ժողովը չը զգուշացնէ զանի, եւ եթէ Առաքել վարդապետը առանց մեկ մը ամբնալու շարունակէ իւր այս անվայել ընթացքը, հաւատալ թո՛ղ ըլլայ՝ որ թաղեցիքս, իւր հոն գտնուած ատեն ամեն օրինաւոր միջոցներ ձեռք առնելով ծայրագոյն խստութեամբ զինքը դուրս պիտի հանեմք, եւ պիտի յանձնեմք հոն՝ ո՛ւր որ արժան է։

ՍԱՄԱԹԻԱՑԻ

Ամեն Սուրբ Աստուածածին օրն ելլէ, խաղան չելլէ։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

— Պատուելի եւ պատկառելի Ս. Ամիւռնայի Ազգ. Տէր Յովհաննէսը, Թուրքիկի նախընթաց թուոյն միջոցաւ մեր անձնական տարաբաղձութիւն ունենալը իմանալով ֆոտոգեօ մը ըսել կը բաղձայ եղեր. ուստի կը խնդրեմք իւրմէն որ արեւը մարը մանելէն եառը, ձեռքը Իզմիրլեն Պօլսոյ վերայ երկնցընէ. ու վարատեան ըսելէն եառը, իւր այս քրիստոնէավայել մարդասիրութեանը փոխարէն մեր կողմէն պատրաստուած ընծան ընդունելով եւս քաչէ։

Նաեւ յիշեալ քահանան, Թուրքիկի բանաժանորդները ամբաստարելէն զատ, անդին ապրելով կը պատուիրէ եղեր Թուրքիկ չառնելու, մենք ալ ժողովրդեան կը պատուիրեմք թէ՝ որ եւ է բան մը Ազգ. չառնեն։

— Ըստ տարի Մշոյ Ս. Կարապետ վանքին մէջ, տօնավաճառի պատճառաւ տեղւոյ տուած անթիւ անկարգութիւնները. Խրիմեան Մկրտիչ վարդապետ Հօր՝ ժամ յառաջ հոն հասնելուն անհրաժեշտ ըլլալը կիմացընեն։

— Տիրացու Մալղարացեանը «Տէր Յակոբ Պալասանեան եւ Թուրքիկ» վերնագրով յօդուածք մը յօրիներ եւ Իզմիրլեն Պօլիս խըրկեր է հրատարակելու համար. ըստ մեզ՝ այն ւղղ-ով յօդուածը հրատարակելու հարկ չը կայ, քանի որ Պ. Մալղարացին աւեն իւր դէմն ելլողին կարդալով եւ կարդացընելով հրատարակած է։

Մեղմ դէմ յօդուածն ալ Պ. վարժապետեանը պատրաստեր է եղեր. սակայն նա Պօլսեցի ըլլալուն յարգանօք կը խօսիմք իրեն հետ, եւ կը վստահացընեմք զինքը, որ իւր յօդուածը ձեռքերնիս հասած ատեն պատրաստ եմք սիրով ընդունելու եւ քիչ մը եառը արժանաւորապէս պատուելու։

— Կարնոյ Առաջնորդը, վախճանեալ քահանայի մը ծուխերը կը ծախէ աւեն մեկ տունը 30 ական ղուրուշի. ուստի աժան դնով գերի առնել ուզողները կրնան իրենց փափաքը յայտնել յիշեալ Սրբազան Առաջնորդին։

— Օ. Միւռնիոյ ժողովրդականներէն Արծապատիւ Թաթիկեան Պետրոս եւ Դաւթեան մահտեսի Պարապետ ազանները մարդասիրաբար մխիթարեր են զՏէր Յակոբ Պալասանեանը, առաջինը 4. իսկ երկրորդը 2 Օսմանեան լիրա ընդհատելով. շիտակը գովութեան արժանի են թէ վերոյիշեալ Ազանները եւ թէ ուրիշ մեկ քանի բարեսէր անձինք, որոնք իրենց ձեռնտուութեամբը ազատեցին յիշեալ քահանային իւր այս անգործ վիճակին մէջ սովամահ ըլլալէն։

— Երզնկայու առաջնորդ Գերապատիւ Բագուանեան Տ. Պետրոս վարդապետը բաւական աշխատութիւններ կրելէն եառը, վերջապէս յաջողեր է քաղաքին ֆոտոն (որ կիւրակէ օրերը կըլլար) չորեքշաբթիի դարձընելու. եթէ Երզնկաբնակ ժողովուրդը իւր Առաջնորդին երախտիքը ճանչնայ, անշուշտ անոր միջոցաւ տակաւին շատ բարիքներ պիտի վայելէ։

— Օ. Միւռնիոյ նկատմամբ մեր հրատարակած նամակներն ու տեղեկութիւնները 160 ստորագրութեամբ խրկուած են մեզ. ուստի կիմացընեմք եռապատաց, որ մասնաւորներէ կասկածելով պարապը չը հոգնեցընեն զանոնք. եւ եթէ կուզեն անոնց ո՛վ ըլլալը գիտնալ, թող խնդրեն մեզ, եւ մենք պատրաստ եմք զանոնք հրատարակելով իրենց ծանօթացընել։

ԵՐԹԵԻԵԿՈՒԹԻՒՆ

Ս. Պատրիարք Հօր աբեղայ արժանապատիւ Ստեփան վարդապետը եւ Սամաթիոյ արժանապատիւ Տ. Ըրիստակէս քահանան օգոստոս 26 ին քաղաքէս մեկնեցան, Ս. Երուսաղէմայ Նորընտիր Պատրիարք Գերե. Նայր վարդապետը Պօլիս հրաւիրելու համար։

— Գերապատիւ Խրիմեան Մկրտիչ վարդապետի աշակերտներէն, արժանապատիւ Ղե-

ուանեան Գրիգորիս վարդապետը, որ բաւական ժամանակէ հետէ անհամբեր կսպասուէր, օգոստոս 28 ին Կ. Պոլիս հասաւ։

— Ա՛ճապարդոյ Պ. Տէլեմաք Ղնկսէրճեան Հայաղգի երիտասարդը, պատկերհանուեթեան արհեստը կատարելագործելու փափաքով մը Փարիզ երթալու համար, օգոստոս 26 ին դաղղիական շոգենաւով մեկնեցաւ Պոլիսէն։

— Կիլիկիա օրագրոյն խմբագիր մեծարգոյ տօքթէօր Մանուէլ Ե. Իւթիւճեանը՝ որ գրեթէ երկու տարիէ ’ի վեր է Փարիզ գացած էր, ամսոյս 4 ին Կ. Պոլիս հասաւ։

— Օրագրոյս 19րդ թուոյն մէջ յիշած էինք մեր ուսումնական բարեկամ մեծարգոյ Պ. Ե. Ե յվազեանին դասատուութեան պաշտօնով Նրզընկա երթալը. սակայն յիշեալ երիտասարդը, Նրզընկա հասնելէն մէկ քանի օր ետքը հիւանդութեան մը ենթակայ ըլլալով, ամսոյս 4 ին կրկին վերադարձաւ Կ. Պոլիս։

Ընտասիկ Իզմիրէն եւ Մաղնիսայէն խըզուած նամակները, որ հրատարակել խոստացած էինք։

. . . Խմբագիր. բարեհաճեցէք յետադայ տողերուն, Ձեր պատուական հանդիսին մէջ տեղ մը շնորհել։

Ա՛եմեան Սիմոնը, Տէր Յակոբի դէմ բերուած վատ ընթացքները ծանծկելու մտօք, հասարակութեան մէջ տարաձայնութիւն մը կը ձգէ ըսելով թէ՝ Տէր Յակոբը, պէօհմէի Տէր Կոբոպէին նկատմամբ յարուած մը յարձնել և ապորգրոթիւն ծաղրելու ելեր էր, ոսոխ ես ալ իրեն դէմ այս ընելուն բռնեցի։

Պ. Ա՛եմեան տեսնանք ըսածդ ստոյգ է, թէ չէ այդպիսի խօսքերով հասարակութեան հանգարտութիւն մը կը ձգես շահել։

Լա՛ւ Ա՛եմեան, մարդուս մտքին շատ բան կանցնի եւ կուզէ անոնց ամենն ալ դործադրել սակայն երբ անգամ մը խորհի անոնցմէ շատերն չուզեր, կամ չկրնար ընել, քանզի ամեն բան իւր կատարելութեանը մէջ կը վաւերացուի. իսկ երբ ըլլայ այնպիսի կանոնաւոր բնութիւն մը, պլինտ գլուխ մը՝ եւ առանց խորհելու կամ մտածելու, մի միայն իւր կիրքը յագեցնելու համար հազարումէկ կեղծ ու պատիր միջոցներու կը դիմէ, անշուշտ այնպիսին ալ ուշ կամ կանուխ կը խայտառակուի հանրութեան առջեւ, ինչպէս որ եղաւ եւ դեռ ըլլալու վրայ է Պ. Ա՛եմեանը։

Ընթիրդ Ա՛եմեանը կոյր գիւրային կը պաշտէ Տէր Տէօքմէճին, քանի որ զանի օրհնել սրտով իւր Մեծապատիւ եղբայրը Ա՛եմեան Գէորդ աղան երեսն անգամ չը նայիր. (դուցէ զըղջացած ալ ըլլայ այս բարերարութիւնը յիշեալ քահանային ընելուն) ինչո՞ւ արդեօք Տէօքմէճին քեզի նեցուկ իսկ իւր բարերարին ապերախտ կը գտնուի, ինչո՞ւ արդեօք ամիսը անգամ մը գոնէ իւր բարերարին այցելութիւն չըներ, եւ գրեթէ իւր մուճակները ամեն օր քեզ երթալ գալով հիւնցուց։

Վերջ տեսնենք Ա՛եմեան որ կարենաս հասարակութիւնը խաբել թէ՝ Տէր Յակոբ իմ պէտ պատրէն պէմ յօդուածք շինելուն համար ընդհատցայ էրէն. խերը տեսնաս տէր պատրիդ. այդ ի՞նչ մեծ յօդուածք է եղեր որ ինը ամիսէ ’ի վեր կը շինուի եղեր եւ դեռ չէ լմնցեր։

Ընդհակառակն Պ. Ա՛եմեան. հասարակութիւնը լաւ գիտէ որ Տէր Յակոբը, տէօքմէճիի ամեն ապօրինաւոր ընթացքները դիմադրելուն համար թշնամացաւ դուն անոր, որովհետեւ քու եսական ոգւոյդ հրամաններէն էին որ պիտի քալեցըներ Տէր Տէօքմէճին, և Տէր Յակոբ զանոնք արգիլելովը ուղղակի քեզի դէմ մեղանչեց։

Պ. Ա՛եմեան. եթէ զԱ՛իւռնիոյ այժմեան խռովութիւններուն պատճառ Տէր Յակոբը կը բռնես, ուրեմն բաւական ազդեցութիւն ունի եղեր քաղաքիս մէջ, եւ ասի ալ մեծ պատիւ կը բերէ Տէր Յակոբի. իսկ եթէ անոր կարողութենէն վեր կը սեպես ատոնք, ինչո՞ւ ուրեմն չարաչար կը զբպարտես զանի. եթէ քահանայից կրթութեան եղեր ես, ինչո՞ւ աչքերդ բանալով ընդհանուր տեսութիւն մը չես ըներ. չէ՛ եթէ միայն Տէր Յակոբի իշխել կուզես, ո՞վ տուաւ քեզի այդ իշխանութիւնը. միթէ՛ անոր տարեկան ապրուստը դո՞ւ ես տուողը, չէ նէ հասարակութիւնը. չէ՛ չէ՛, բոլոր զԱ՛իւռնացիք գիտեն, որ Տէր Յակոբի յանցանքը քու ֆոռաֆերոնիդ չի յարգելով զքեզ նը պաշտելն է, հետեւաբար ի՛նչ ոգւով եւ ինչ կիրքով անոր դէմ գնելդ հասարակութիւնը գիտէ, պարապը մի՛ յոգնիր զքեզ արդարացնելու. շնորհակալ եմք՝ քեզ՝ որ այս կերպ ընթացքներով՝ ինչ աս-

տիճանի մէկը ըլլալը յայտնեցիր • ուրեմն պատրաստուէ՛, որ Ա՛ր. Ազգային կողմէն երկրորդ հրահանգը եկած ատեն Ազգային պաշտօնատարներու հետուէն հանդիսատես ըլլաս •

* * *

• • • խմբագիր Թուղթի պատուական հանդիսի •

Մաղնիսայու մէջ ծագած տարաձայնութիւնը՝ պարտաւորեցանք իրեն ճշդութեամբ զ ծանուցանել համառօտիւ •

Բաւական ժամանակէ ի վեր է որ գրեթէ բոլոր հասարակութիւնը հարստահարութեան ներքեւ ճնշուած ըլլալով, ի չնորհս սահմանադրութեան, սոյն ծանր երկաթը իր վրայէն թօթափել կուզէ, եւ կը ցանկայ աղքատանոց համ հիւանդանոց մը ունենալ, նմանապէս աղջիկ տղոց դաստիարակութեան համար ալ վարժարան մը հաստատել, եւայլն • բայց ի զուր • վասն զի սահմանադրութեան օդին դեռ այս կողմը ճանչցուած չէ, որ ըստ այնմ գործեն • որովհետեւ հասարակութեան փափաքածներուն դիմակալող միապետութիւնը, որ սահմանադրութեան ներքեւ խլրտել չյօղեր է • • • եւ ազգասիրութեան դիմակաւ դեռ շատերը խաբելով հին դրութեան ներքեւ վերըստին հարստահարել եւ իր շահախնդրութեան համեմատ ուզածին պէս գործել դիտէ • • • հոս ալ խոչընդոտ եւ արգելք եղած է միշտ յառաջադիմութեան փթթած գաղափարներով, որուն առջեւ խեղճ հասարակութեան ձայնը խեղդուած էր • վասն զի կապեր կաշկանդեր էր զայն գերութեան շղթաներով • • •

Երբ ստիպուեցաւ թշուառը յանկարծ խզել իր գերութեան կապը, արձագանգ տբուաւ իսկոյն Օ՛միւռնիոյ ազգային ողջամիտ եղբարց • ուստի եւ չը կրցաւ հանդարտիլ այնուհետեւ առաջնորդական փոխանորդը • եւ ի յունիս 25 • հարկադրեցաւ հասնիլ ի Մաղնիսա•

Ողղեց հասարակութիւնը եւ ներկայացաւ նորին Ֆայզութեան որուն յուլիս 12 ը լուծ ազգու ատենապանութենէն բոլոր հասարակութիւնը գոհ ըլլալէն զատ, այլ եւ յուզմունքը դադրեցաւ • հարկաւ հասկըցած է ամեն բան, տեսցուք թէ ինչ անօրէնութիւն պիտի ընէ •

Կաջայոյս եմք թէ՝ հինգ հարիւրի չափ ընտանիք պարունակող թաղ մը (որուն մէջ աղքատք բոլորովին անհնամ• ազգային գործք եւ րեսի վերայ) երեք չորս անձանց ձեռք թողուով անխղճ եւ անգութ կրից զոհ ընել չը տար • Այս մասին շատերը չէղոք եւ անտարբեր • բայց սահմանադրութիւնը արտօնութիւն մըւաւ ազգին ամեն մէկ անհատին ընդհանրութեան շահն ու օգուտը բնտռելու համար • եւ ազգին առջեւ ուղիղ պողոտայ բացաւ յառաջադիմութեան, յորմէ անվրէպ շատ բարիք վայելել անտարակոյս եմք •

Ընդդէմ խմբագիր բարեհաճեցէք անկիւն մը չնորհել ձեր պատուական հանդիսին մէջ յայտնուն ճշմարտութեան սոյն համառօտ գրութեանս •

Մնամ եւայլն • * * *

1864 Յուլիս 17

ի Մաղնիսայ •

Ընդդէմ խմբագիր •

Նախատագիտութիւնը մարդուս պարտաւորութիւններուն գլխաւորը համարելով, կը փափաքիմք ձեր ազդօգուտ լրագրին միջոցաւ հրապարակաւ յայտնել մեր երախտագիտութիւնը խլրտքի, փտեցուցիչ, եւ շատ ուրիշ վերքերու բժշկութեան համուտ Ֆայ տիկնոջ մը որ իւր վարպետութեամբը ազատեց քոյրս Ընձնիձան քան եւ երկու տարիներէ աւելի վրան գտնուած երկու տեսակ ծանր վերքերէն, այսինքն՝ խլրտքի եւ փտեցուցիչ, որ առաջինը իւր վիզը գրեթէ պատած էր ծակտիկներով եւ վերջինը իւր վարի ծնօտին վերայ սարսափելի տեսարան մը կը ներկայացընէր, շատ բժիշկներէ եւ վիրաբուժներէ բոլորովին յուսահատած տնմխիթար արտմութեամբ կը նայէինք իր վրան ինչպես նաեւ մեր բոլոր բարեկամները, բայց վերջապէս Իւսկիւտար Սիլահտար պահճէսի կոչուած փողոցը թիւ 35 տանը մէջ բնակող Ֆայ տիկինի մը դարմանելովը քանի մը ամսուան մէջ բոլորովին բժշկուեցաւ• վերոյիշեալ մարդասէր Իբրահիմ տիկնոջ բոլոր յուսալից եւ աներկիւղ խօսքերը, մեզի բոլորովին առ երեսս ըլլալ կը թուէր, եւ բնաւ հաւատալ չէր մեզի թէ երբեք կրնար բժշկուիլ, մինչեւ անգամ բոլորովին բժշկուելէն վերջն ալ միշտ վախով կսպասէինք որ նորէն ծայր մը տալով առաջուան պէս կամ աւելի դէշ ըլլայ,

ինչպէս որ շատ փորձեր եւ սուտ բժշկութիւն-ներ արդէն շատ անգամ այնպէս եղած էին, բայց հիմայ որ ամիսներ ալ անցաւ եւ ալ վախ մը չը մնաց, անկեղծութեամբ ոչ թէ միայն մեր երախտագիտութիւնը յայտնելով կը փու-թամք վերոյիշեալ Ղրաբէհն տիկինը քաջալերել իւր հաղուագիւտ եւ մարդասէր դործին մէջ, այլ նաեւ կը խնդրեմք բոլոր այս տեսակ դրժ-բաղդութեանց ենթակայ եղողները որ անկաս-կած կերպով դիմեն վերոյիշեալ տիկնոջ եւ ի դուր չի վատնելով իւրեանց ստակը մեզի նման ուրիշներու բժշկութիւն դտնելով։

Դերձակ Միքայէլ։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՀԷՆՐԻԱԴԱ

կամ

ԱՆԱՌԱԿ ԿՆԿԱՆ ՄԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՑԿՈՒՆԻ

Օրագրոյս մէջօրայ հրատարակուած այս ընտիր թարգմանութիւնը 64 երեսէ բաղկա-ցեալ տետրակի մը մէջ ամփոփուած Մեծ—նոր—խանը թիւ 2 սենեակը, Մելքոնը Պ. Պաղ-տասարին եւ Պ. Մարգարեանին, Մահմուտ—փաշայ Պ. Փօրթուգալեանի եւ Պ. Գասֆաֆ-եանի, Մաքսաճիներուն մէջ Մ. Ռիւեռ Թռւօ-ալին գրատուներէն կը ծախուին դին 6 ղրշ։

ՀԵՏԱՋՕՏՈՒԹԻՒՆ ՏՕՄԱՐԱԿԱՆ ՎՐԻՊԱԿԱՑ

Ի ՏԷՐ ԵՐԵՄԻԱ ՔԱՀԱՆԱՅԷ ԽԱՍԳԻՒՂԻ

30 երեսներէ բաղկացեալ տետրակ մի է, որուն մէջ 25 տարիէ ի վեր Ազգային տարեկան Օրացոյցին հեղինակ արժանապատիւ Տէր Ե-րեմիա քահանայ Ազգային տումարական հա-շիւներուն յայտնի վրիպակները ծանուցեալ փաս-տերով կը ցուցնէ, եւ կը խոստանայ միանգա-մայն որ եթէ Ազգային ձեռնհաս իշխանու-թիւնները հաճին, այն վրիպակաց ուղղութեա-նը պիտի աշխատի՝ առանց փոքր փոփոխութեան մը տեղի տալու թէ՛ ի ծէսս եւ թէ յարարողու-թիւնս Հայաստանեայց Սուրբ Եկեղեցւոյ, Կը ծախուի Մայրաքաղաքիս ամեն Հայ գրա-վաճառաց քով դին 3 ղուրուշ։

ՊԱԿ

ՏՂԱՅՈՑ

ՆԵՐՍԷՍ Ս. ՄԷԶՈՒՐԵԱՆ

Աս դեղեցիկ եւ ընտիր դրքոյկը, մեծ ըն-դունելութեան արժանի է, ամեն որդեսէր ծը-նողք եւ ամեն աշակերտասէր դաստիարակներ պարտաւոր են մէյմէկ օրինակ ծախու առնել վասն զի դրքին նպատակը որքան որ ազնիւ է՝ նոյնքան ալ ոճը պարզ, մաքուր, կոկիկ եւ բա-րոյականութեամբ զարդարեալ։

Կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց քով դին 5 ղուրուշ։

ՆՈՐԵՐԳԵՐ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՄԲ

Ն. Ս. ԹԱՇՃԸԵԱՆԻ

Եւրոպական նշանելով՝ դեղեցիկ երգեր պարու-նակող տետր մի է, Արժանայարգ հեղինակը կը խոստանայ հետզհետէ ուրիշ տետրակներ ալ հը-րատարակել եթէ այս առաջինէն քաջալերուի։

Կը գտնուի գրավաճառաց քով դինն է 3 ղուրուշ։

ՕՐԱԳՐՈՅՍ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՏԵՂԵՐՆ ԵՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ.	Մեծ Նոր խանի վերի դուռը թիւ 2։
ԻԶՄԻՐ.	Տ. Յակոբ Քահանայ Պալապանեան։
ՏՐԱԳԻԶՈՆ.	Խաչատուր աղա Էլմասեան։
ԵՐԶՆԿԱ.	Սարգիս աղա Գ. Ահարոնեան։
ՍԵՎԱՍ.	Պետրոս աղայ Պայլօզեան։
ՎԱՆ.	Ղեւոնդ վարդապետ Բիւրքալէմեան։
ՀԱԼԷՊ.	Յովհաննէս աղա Ս. Քիւրքճեանօֆ։
ԹՒՔԻՐՏԱՂ.	Ընթերցասիրաց Թանգարան։
ԻԶՆԻՄԻՏ.	Հաճի Յակոբ աղա Նազարէթեան։
ԿՅՕՎՅ.	Խաչատուր աղա Մանուէլեան։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԻՆ

ԳՐԻԳՈՐ Վ. ԱԼԻՔԱԹՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Ց. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ, ՅԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ